

Sygn. akt I CSK 3760/22

POSTANOWIENIE

Dnia 13 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mariusz Załucki

w sprawie z powództwa E. M i G. M
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 13 grudnia 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z dnia 8 grudnia 2020 r., sygn. akt I ACa 601/19,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Pozwany Bank S.A. z siedzibą w W. złożył skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 8 grudnia 2020 r., którym oddalono jego apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach z 18 lutego 2019 r., wydanego w sprawie z powództwa E. M i G. M o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.).

Skarżący uzasadnił wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania występowaniem w sprawie następujących zagadnień prawnych oraz potrzebą dokonania wykładni następujących przepisów prawa:

1. potrzeby wykładni wzajemnego stosunku sankcji bezskuteczności postanowień wynikającej z art. 385¹ § 1 i 2 k.c. do sankcji nieważności wynikającej z art. 58 § 2 i 3 k.c. Zdaniem skarżącego kwestia ta, pomimo licznych orzeczeń sądów dotyczących roszczeń wywodzonych z kredytów indeksowanych do CHF, nie została dotychczas należycie wyjaśniona i istnieje w tym zakresie potrzeba wykładni przepisów prawnych (wzajemnego stosunku art. 385¹ § 1 i § 2 k.c. i art. 58 § 2 i 3 k.c.) budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt. 2 k.p.c.). Odpowiedzi wymaga w szczególności pytanie, czy sankcja bezskuteczności postanowień umownych wyprzedza sankcję nieważności postanowień umowy lub całej umowy z powodu sprzeczności z zasadami współżycia społecznego lub z tej przyczyny, że bez podlegających eliminacji postanowień niedozwolonych strony nie zawarłyby umowy, a zatem czy art. 385¹ § 1 i § 2 k.c. stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 58 § 2 i 3 k.c., co wyłącza zastosowanie w takim przypadku sankcji nieważności;
2. potrzeby wykładni pojęcia postanowienie zawartego w art. 385¹ § 1 k.c. w kontekście sporów sądowych dotyczących kredytów indeksowanych do franka szwajcarskiego i związanego z tym pojęcia zakresu ewentualnej abuzywności postanowień dotyczących indeksacji. Zdaniem skarżącego kwestia ta, pomimo licznych orzeczeń sądów dotyczących roszczeń wywodzonych z w/w kredytów, nie została dotychczas należycie wyjaśniona i istnieje w tym zakresie potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 385¹ § 1 i § 2 k.c.) budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Odpowiedzi wymaga w szczególności pytanie, czy sąd uznając za abuzywne postanowienia umowne powinien określić w sposób konkretny zakres tej abuzywności, tj. wskazać na konkretne postanowienia rozumiane jak normy prawne, reguły postępowania, a nie jednostki redakcyjne, a ponadto czy powinien uzasadnić

przyjęty zakres abuzywności, w szczególności dlaczego uważa za zasadną i konieczną eliminację całego mechanizmu indeksacji;

3. potrzeby wykładni art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. Prawo bankowe w kontekście wątpliwości pojawiających się w rozstrzygnięciach sądów dotyczących roszczeń wywodzonych z kredytów indeksowanych do CHF co do charakteru postanowień określających mechanizm indeksacji kredytu do CHF. Zdaniem skarżącego kwestia ta, pomimo licznych orzeczeń sądów nie została dotychczas przesądzona i widoczne są wyraźne rozbieżności w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt. 2 k.p.c.). Odpowiedzi wymaga w szczególności pytanie, czy postanowienia określające zasadę i sposób indeksacji kredytu do CHF mają charakter uboczny i kształtują jedynie dodatkowy mechanizm wykonania umowy czy też dotyczą głównych świadczeń stron, a w tym drugim przypadku, jak należy rozumieć przedmiotowe pojęcie;
4. potrzebę wykładni art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe oraz w zw. z art. 58 § 1 k.c. w kontekście przyjmowanego przez sądy rozstrzygające spory sądowe o roszczenia wynikające z kredytów

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła. Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej. Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz

przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa (zob. m.in. postanowienia SN z 11 stycznia 2022 r., II PSK 193/21; oraz z 20 stycznia 2022 r. I CSK 790/21).

Z kolei powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) powinno spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. – zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, z 14 września 2012 r., I UK 218/12), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, z 24 października 2012 r., I PK 129/12). Wspomniane wątpliwości muszą znajdować się w związku przyczynowym z rozstrzygnięciem sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 5 listopada 2014 r., III CZP 79/14, BSN 2014, nr 11, s. 7), który powinien wynikać z uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 listopada 2013 r., III CZP 71/13).

Szczegółowo opisane przez skarżącego wątpliwości nie mogą stać się przyczyną przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Kwestie te zostały już bowiem dostatecznie wyjaśnione w orzecznictwie Sądu Najwyższego w oparciu o szereg orzeczeń wydanych przez TSUE.

Odnosząc się zatem do klauzuli regulujących sposób przeliczenia pomiędzy walutą polską i szwajcarską w razie przyjęcia przez sąd, że po usunięciu klauzul uznanych za abuzywne umowa w dalszej części musi pozostać nieważna, przyjęto, że należy dać prymat woli konsumenta, aby nie doprowadzić do jego nieuzasadnionego pokrzywdzenia (zob. m.in. wyrok z dnia 3 października 2019 r., C-260/18, w którym TSUE orzekł, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że z jednej strony skutki dla sytuacji konsumenta wynikające z unieważnienia całości umowy, takie jak te, o których mowa w wyroku z 30 kwietnia 2014 r., Kásler i Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282), należy oceniać

w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, a z drugiej strony, do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie. W późniejszym wyroku z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, TSUE podkreślił jednak, że art. 6 i 7 dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie temu, by sąd odsyłający usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku poprzez zmianę jego istoty. Pogląd ten TSUE podkreślił ostatnio w wyroku wydanym w połączonych sprawach C-80/21 – C-82/21, wskazując że artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie orzecznictwu krajowemu, zgodnie z którym sąd krajowy może stwierdzić nieuczciwy charakter nie całości warunku umowy zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, lecz jedynie elementów tego warunku, które nadają mu nieuczciwy charakter, w związku z czym warunek ten pozostaje, po usunięciu takich elementów, częściowo skuteczny, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku, który ma wpływ na jego istotę, czego zweryfikowanie należy do sądu odsyłającego. Kwestie były również przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego, w tym kwestie te były ostatnim czasem przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22, z 13 maja 2022 r. II CSKP 293/22, II CSKP 405/22, z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, uchwała z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22).

Z kolei wątpliwość związana z charakterem świadczenia regulowanego abuzywną klauzulą przelicznikową nie może stać się przyczyną przyjęcia skargi do rozpoznania ze względu na to, że jego rozwiązanie nie miałoby bezpośredniego wpływu na rozstrzygnięcie tej sprawy. Z uzasadnienia tego zagadnienia wynika bowiem, że skarżący dąży do określenia istoty świadczenia, do którego zobowiązany jest bank. Rozstrzygnięcie tego problemu nie wpłynęłoby jednak bezpośrednio na wynik sprawy, bowiem badaniu w świetle art. 385¹ k.c. podlegają również postanowienia dotyczące świadczeń głównych, jeżeli zostały sformułowane

w sposób niejednoznaczny. Klauzula przelicznikowa podlegałaby zatem badaniu z perspektywy abuzywności w obu opisanych przez skarżącego wariantach.

Odnosząc się z kolei do wzajemnej realcji sankcji bezskuteczności względnej z art. 385¹ § 2 k.c. i sankcji nieważności z art. 58 k.c. należy zauważyć, że w razie stwierdzenia abuzywności postanowienia umownego ta pierwsza jest zasadą (zob. np. wyrok SN z 22 września 2022 r., II CSKP 412/22, postanowienie SN z 22 września 2022 r., I CSK 4158/22. Przepis ten co do zasady wyłącza stosowanie art. 58 § 3 k.c., który przewiduje, że w razie nieważności części czynności prawnej pozostała jej część pozostaje w mocy, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana. Jeżeli eliminacja niedozwolonego postanowienia umownego doprowadzi do takiej deformacji regulacji umownej, że na podstawie pozostałej jej treści nie da się odtworzyć treści praw i obowiązków stron, to nie można przyjąć, iż strony pozostają związane pozostałą częścią umowy (zob. np. wyrok SN z 1 czerwca 2022 r., II CSKP 364/22 oraz z 30 czerwca 2020 r., III CSK 343/17).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania, nie rozstrzygał zaś o kosztach postępowania kasacyjnego z uwagi na brak wniosku powodów obejmującego wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.